

УНИВЕРСИТЕТ ЗА НАЦИОНАЛНО И СВЕТОВНО
СТОПАНСТВО

UNIVERSITY OF NATIONAL AND WORLD
ECONOMY

РЕЦЕНЗИЯ

за придобиване на образователна и научна степен „доктор”,
в Стопанска академия „Д. А. Ценов” – Свищов

Рецензент: проф. д.н. Тания Петрова Парушева

УНСС – София, катедра „Икономика на туризма”

Област на висшето образование 3. „Социални, стопански и правни науки”

Професионално направление 3.8. „Икономика”

Научна специалност „Икономика и управление (туризъм)”

Включена в регистъра на академичния състав на Република България в Националния център за информация и документация (НАЦИД)

Автор на дисертационния труд: Йоана Ангелова Константинова, докторант в редовна форма на обучение по докторска програма „Икономика и управление (туризъм)” към катедра „Икономика и управление на туризма”, Стопанска академия „Д. А. Ценов” – Свищов

Тема на дисертационния труд: „Развитие на културно-историческия туризъм чрез внедряване на иновации”

Основание за написване на рецензията: Заповед № 317/10.04.2025 г. на Ректора на Стопанска академия „Д. А. Ценов” – Свищов, изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България, Правилника за приложение на ЗРАС в Стопанска академия „Д. А. Ценов” – Свищов и решение от заседание на научното жури, проведено на 14.04.2025 г.

Научен ръководител: доц. д-р Любка Минчева Илиева

I. Общо представяне на дисертационния труд

Дисертационният труд на Йоана Ангелова Константинова е разработен в област на висшето образование 3. „Социални, стопански и правни науки”, професионално направление 3.8. „Икономика”. По вид и обем представеният дисертационен труд съответства на специфичните изисквания на чл. 27, ал. 2 от Правилника за прилагане на Закона за развитие на академичния състав в Република България. Темата е изключително актуална и свързана с необходимостта от устойчиво развитие на културно-историческия туризъм в България чрез внедряване на иновации. Структурата на дисертационния труд се състои от въведение, три глави, заключение, списък на използваната литература и приложения.

Разработката е в обем от 221 страници, от които въведение – 8 стр., основен текст – 153 стр., заключение – 2 стр., използвани източници – 32 стр., приложения – 19 стр.

Представените от автора тези и анализи са илюстрирани чрез 7 таблици, 14 фигури и 7 приложения. Използваната литература е богата и се състои от 151 литературни източника (53 на български език, 95 на английски език, 2 на италиански език, 1 на руски език), 78 стратегически документа, 18 нормативни акта и 44 интернет ресурса, демонстриращи широта и дълбочина на изследването.

II. Преценка на формата и съдържанието на дисертационния труд

Представеният за рецензиране дисертационен труд на докторант **Йоана Ангелова Константинова**, авторефератът и научните публикации, свързани с него, са резултат от самостоятелно научно изследване. Той разглежда научен проблем, който е от съществено значение за съвременната икономика, като поставя във фокус необходимостта от иновационно развитие на културно-историческия туризъм на регионално ниво. Изборът на тема е **изключително актуален** и съответства както на стратегическите европейски, така и на националните приоритети за развитие на туризма и регионалната икономика. Тясната връзка между **обект, предмет, цели и задачи на изследването** е логически последователна и концептуално издържана, а тяхната формулировка демонстрира ясно съзнание за съвременните научни търсения в областта на иновациите и управлението на туристическия сектор.

Във **въведението** авторът успешно дефинира рамката на изследването, като поставя акцент върху измерването на иновационния потенциал на общините от туристически район Дунав. **Тезата**, че внедряването на иновации е ключово за развитието и устойчивостта на културно-историческия туризъм, е последователно развита през цялата дисертация и намира аргументация както в теоретичния преглед, така и в емпиричния анализ.

Разработването на проблематиката се отличава с **дълбоко познаване** на съществуващата литература и **критичен поглед** върху вече установените научни постановки. Изследването не се ограничава до систематизиране на чужди концепции, а въвежда оригинален принос чрез създаването на **два авторски модела** – за измерване и за внедряване на иновации в културно-историческия туризъм. Именно чрез тези модели докторант Йоана Константинова надгражда познатите подходи и предлага нови възможности за практическо приложение на иновациите в регионалния туристически сектор.

Обемът на труда напълно **съответства на изискванията** за дисертационно изследване. Структурата е изградена логично, с плавен преход между отделните части, което улеснява възприемането на основната научна линия и последователността на анализа.

Първа глава обхваща теоретико-методологичните основи на темата, като с особено внимание са разгледани концепциите за културно-исторически туризъм и ролята на иновациите в неговото развитие. Специално място е отделено на отворените иновации и иновационните мрежи, което обогатява теоретичната рамка на изследването.

Втора глава представлява аналитичен преглед на реалното състояние на културно-историческия туризъм в туристически район Дунав. Чрез анкетно проучване и приложен SWOT анализ, авторът успешно идентифицира силните и слабите страни, възможностите и заплахите пред иновационното развитие на региона. Емпиричните данни са обработени задълбочено, като техният анализ е в пряка връзка с поставените научни цели.

Трета глава бележи практическото постижение на дисертацията, където са разработени и апробирани двата авторски модела. Моделът за измерване на

иновационния потенциал предлага обективна методология за оценка на общините, а моделът за внедряване на иновации осигурява практически приложим алгоритъм за насочване на развитието. Тяхната апробация с данни от туристически район Дунав добавя допълнителна стойност и валидност на предложените решения.

Илюстративният материал е адекватно подбран и подпомага аналитичното изложение на резултатите. Таблиците, графиките и схемите са интегрирани по начин, който не само визуализира данните, но и ги интерпретира в контекста на изследователските задачи.

Научният апарат е прецизно изграден, като езикът на изложението е стегнат, ясен и научно издържан. Балансът между теоретична аргументация и емпиричен анализ е постигнат на високо ниво, което придава убедителност на основните изводи и препоръки.

Приложените **методи** за събиране и обработка на данни са подбрани целесъобразно и използвани професионално спрямо поставените задачи. **Статистическите процедури** са проведени правилно, като интерпретацията на резултатите е аналитична и обоснована.

По отношение на **научната етика** изследването стриктно спазва всички изисквания. Не са установени случаи на некоректно цитиране, плагиатство или други нарушения, което допълнително засилва доверието в научната стойност на разработката.

Авторефератът представлява стегнато и прецизно обобщение на основните елементи от дисертационния труд в обем от 44 страници. Той не само представя основните обект, предмет, цели, задачи, методология и резултати, но и подчертава приносните моменти на изследването, като същевременно демонстрира високата степен на научна зрялост на автора.

III. Научни и научно-приложни приноси на дисертационния труд

Докторант Йоана Константинова **правилно е формулирала приносите** в дисертационния труд. Представената справка за приносите оценяваме като коректна и реално отразяваща постигнатите резултати.

По наше мнение, в дисертационния труд ясно се открояват **научни и научно-приложни приноси**, които могат да бъдат обобщени, както следва:

Приноси с теоретико-методологичен характер:

- Теоретичното обогатяване на понятията за културно-исторически туризъм и иновации е значим принос на дисертацията, чрез който се извършва систематизация и критичен преглед на съществуващите научни постановки в областта. Авторът не само анализира утвърдените дефиниции, но и предлага доразвити интерпретации, като интегрира съвременни концепции за отворени иновации и иновационни мрежи в контекста на културния туризъм. Това позволява по-дълбоко разбиране на взаимодействието между културното наследство и иновационните процеси в туристическата индустрия.

- Разработването на модели за измерване и внедряване на иновации в културно-историческия туризъм представлява оригинален научен принос, чрез който се създават нови методологически инструменти за анализ и интервенция. Моделът за измерване на иновационния потенциал предлага структурирана система от критерии за оценка на възможностите за иновационно развитие на общините, а моделът за внедряване на иновации формулира стъпков алгоритъм за прилагане на иновационни решения в практиката. И двата модела надграждат съществуващите теоретични рамки и обогатяват научната литература в областта на туризма и иновациите.

Приноси с практико-приложен характер:

- Апробирането на разработените модели в реални условия, в конкретни общини от туристически район Дунав, осигурява практическа валидност на изведените теоретични постановки. Проведените емпирични изследвания позволяват оценка на приложимостта и ефективността на предложените модели, като така се създава реална възможност за тяхното използване в управлението на местния туристически потенциал. Този принос доказва, че научната разработка може да служи като основа за практическо вземане на решения в туристическата политика на местните власти.

- Предложените конкретни мерки за стимулиране развитието на културно-историческия туризъм чрез иновации, са съобразени както с регионалните особености, така и с европейските тенденции за устойчив растеж. Мерките включват препоръки за дигитализация, изграждане на иновационни партньорства, развитие на нови туристически продукти и усъвършенстване на маркетинговите практики. Тяхната практическа насоченост допринася за възможностите на публичния и частния сектор да повишат конкурентоспособността на своите туристически продукти и услуги.

- Доказаната приложимост на изследователските резултати за нуждите на публичния и частния сектор допълнително подчертава практическата стойност на труда. Разработените модели и препоръки предоставят конкретни решения както за стратегическо планиране от страна на местните власти, така и за подобряване на оперативната дейност на туристическите предприятия. Това съчетава теоретична иновативност с пряка приложимост, което значително увеличава социалната и икономическата релевантност на изследването.

IV. Критични бележки, въпроси и препоръки по дисертационния труд

Към дисертационния труд може да бъдат отправени **бележки**, които биха подобрили общото представяне на разработката.

1. В някои части на изложението използваната терминология би могла да бъде допълнително конкретизирана и прецизирана, с цел постигане на още по-голяма яснота и концептуална последователност на основните понятия. Подобна яснота в дефинирането на термините би допринесла за повишаване на аналитичната стойност на изследването.

2. Интерпретацията на част от емпиричните резултати може да бъде допълнително разширена чрез интегриране на сравнителен анализ с международни добри практики. Такъв подход би увеличил обосноваването на направените изводи и би разширил приложимостта на резултатите извън рамките на туристически район Дунав.

Посочените бележки не намаляват достойнствата на изследването и не влияят върху общата положителна оценка на дисертационния труд, като самостоятелно изследване с безспорни научни и научно-приложни приноси.

Изследваната проблематика поражда следните **въпроси** за достойна защита:

1. В каква насока бихте развили предложените от Вас модели, като вземете предвид необходимостта общините да внедряват иновации, насочени към дигитализация, кръгова икономика, зелени технологии и устойчиво управление на туристическите ресурси, в съответствие с новите стратегически изисквания за устойчиво развитие?

2. До каква степен, предложените в дисертационния труд модели, могат да бъдат адаптирани към други видове туризъм (например селски, екологичен), извън рамките на културно-историческия туризъм?

Бих **препоръчала**, в бъдещата си научноизследователска работа докторант Йоана Константинова да изследва дългосрочните ефекти от внедрените иновации в

културно-историческия туризъм, особено във връзка с устойчивостта и конкурентоспособността на туристическите райони.

V. Обобщено заключение и становище

С убеденост давам **положителна оценка** на дисертационния труд на тема „Развитие на културно-историческия туризъм чрез внедряване на иновации“. Потвърждавам, че той изцяло **съответства на изискванията** на Закона за развитие на академичния състав в Република България и Правилника за неговото приложение в Стопанска академия „Д. А. Ценов“ – Свищов.

Дисертационният труд е **научно-приложно решение** на реален практически проблем с обществена значимост. Докторантът притежава задълбочени теоретични знания и способности за провеждане на самостоятелни научни изследвания.

Заключение: Предлагам на уважаемите членове на Научното жури да вземат решение „ЗА“ присъждането на образователната и научна степен „доктор“ в област на висшето образование 3. „Социални, стопански и правни науки“, професионално направление 3.8. „Икономика“, научна специалност „Икономика и управление (туризъм)“ на **ЙОАНА АНГЕЛОВА КОНСТАНТИНОВА** – редовен докторант в катедра „Икономика и управление на туризма“ при Стопанска академия „Д. А. Ценов“ – Свищов.

Дата: 02.05.2025 г.

Рецензент:

(проф. д.н. Таня Парушева)